

2022-01-20
S2022/00456 (delvis)**Socialdepartementet**Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag att fördela medel till regionerna för hantering av de uppdämda vårdbehoven

Regeringens beslut

Regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att fördela medel till regionerna för riktade insatser för att omhänderta de uppdämda vårdbehoven.

I uppdraget ingår även att Socialstyrelsen ska följa upp hur regionerna arbetar med att omhänderta de uppdämda vårdbehoven och hur medlen används.

Socialstyrelsen ska senast den 1 augusti 2022 lämna en delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet). Delredovisningen ska innehålla en redogörelse över hur statsbidraget avser användas. Socialstyrelsen ska senast den 15 maj 2023 lämna en slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet).

För uppdraget får Socialstyrelsen under 2022 använda 2 000 000 000 kronor. Av dessa medel ska 1 997 500 000 kronor fördelas till regionerna utifrån invånarantal, enligt *bilagan*. Medlen ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2022 uppförda anslaget 1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård, anslagsposten 49 Uppskjuten vård och covid-19 relaterad vård. Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 31 mars 2022.

Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas senast den 31 mars 2023 till Kammarkollegiet. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av använda medel lämnas till Kammarkollegiet.

Redovisningar, rekvisition och återbetalning ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Bakgrund

De senaste två åren har hälso- och sjukvården påverkats kraftigt av den pågående covid-19-pandemin. Hälso- och sjukvårdens verksamheter har behövt ställa om för att kunna omhänderta svårt sjuka virusmittade och patienter med andra akuta, allvarliga sjukdomstillstånd. Under 2021 har arbetet med att vaccinera personer mot covid-19 krävt ytterligare anpassningar av hälso- och sjukvårdens verksamheter. Det har bland annat inneburit att patienter har fått sina besök och behandlingar inställda eller uppskjutna samt att regionernas förmåga att upprätthålla vårdgarantins tidsgränser har påverkats. Samtidigt har många människor avstått från att uppsöka hälso- och sjukvården, trots ett upplevt behov. Dessa prioriteringar och beteendeförändringar har lett till uppdämda vårdbehov som riskerar att påverka hälso- och sjukvården under lång tid framöver.

Socialstyrelsens analyser visar att effekterna av omprioriteringarna var som störst under pandemins första våg, främst under april och maj 2020. Enligt den nationella väntetidsdatabasen genomfördes ungefär 20 procent färre operationer under perioden mars 2020 till december 2020 jämfört med samma period 2019. Antalet nyupptäckta cancerfall minskade med 12 procent första halvåret 2020 och flera regioner pausade sin screening för bland annat cervixcancer. Många lokala och regionala aktörer ställde också in eller pausade sitt folkhälsoarbete under pandemin. Till exempel halverades andelen förstföderskor som deltog i mödrahälsovårdens föräldrastödsgrupper och BRIS såg en ökning i antalet samtal om fysiskt och psykiskt våld som inkom under 2020 jämfört med 2019. Eftersom många folkhälso-relevanta insatser syftar till att främja hälsa och utjämna skillnader i hälsa kan detta få stor betydelse för grupper som är socialt, ekonomiskt eller hälso-mässigt utsatta.

Den pågående pandemin tenderar att förstärka skillnader i hälsa. De grupper som har påverkats särskilt av pandemin och dess konsekvenser är personer med kroniska sjukdomar, äldre, barn och personer med funktionsnedsättning. Även om det fortfarande är för tidigt att avgöra pandemins fulla effekt på folkhälsan, understryker både Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten att det hälsofrämjande och förebyggande arbetet behöver prioriteras för att Sverige ska behålla en god folkhälsa och stärka möjligheterna till en jämlik

hälsa i befolkningen. Mot denna bakgrund har regeringen denna dag gett Socialstyrelsen i uppdrag att fördela 4 500 000 kronor till organisationer som företräder vårdens professioner för att stödja implementeringen av nationella riktlinjer för prevention och behandling vid ohälsosamma levnadsvanor (S2022/00454). Särskilt fokus bör ligga på de grupper som har störst behov av insatser både medicinskt och socioekonomiskt.

Regeringen har tagit flera initiativ till insatser och åtgärder för att stödja hälso- och sjukvården i att omhänderta uppdämda behov inom olika områden inom vården. Under 2021 avsatte regeringen 6 miljarder kronor för att stödja hälso- och sjukvården i att hantera den uppskjutna vården och covid-19-relaterad vård. Därtill fick regionerna använda ca 740 miljoner kronor inom ramen för tilläggsöverenskommelsen om ökad tillgänglighet i hälso- och sjukvården 2021 till insatser för att stärka förutsättningarna att omhänderta den uppskjutna vården på ett effektivt sätt. Under 2022 avsätter regeringen 4 miljarder kronor för att stödja hälso- och sjukvården i att hantera den uppskjutna vården och covid-19-relaterad vård. Därutöver avsätter regeringen 2 miljarder kronor för riktade insatser till regionerna, i syfte att ytterligare stödja hälso- och sjukvården i arbetet med att hantera de uppdämda vårdbehov som utbrottet av covid-19 har medfört. Dessa medel hanteras inom ramen för detta uppdrag. Syftet med regeringens satsningar är att säkerställa att nödvändiga resurser finns och att effektiva och ändamålsenliga åtgärder vidtas för att befolkningens samlade vårdbehov kan omhändertas.

För att få ett samlat kunskapsunderlag om de uppdämda vårdbehoven gav regeringen i mars 2021 Socialstyrelsen i uppdrag att analysera uppdämda vårdbehov inom hälso- och sjukvården som uppstått som en konsekvens av covid-19 (S2021/02641). Syftet var att få ett samlat kunskapsunderlag över vilka konsekvenser som pandemin medför för hälso- och sjukvården i form av utökade behov av hälso- och sjukvård på kort och lång sikt fick. Den 1 oktober 2021 delredovisade Socialstyrelsen uppdraget och lämnade förslag på olika ändamålsenliga och effektiva insatser på nationell och regional nivå för att omhänderta patienters behov på kort och lång sikt. De insatser som Socialstyrelsen föreslår är dels inriktade på att möta behov hos de grupper som blivit mest negativt påverkade av pandemin, dels skapa ökad kapacitet i hälso- och sjukvården.

Närmare om uppdraget

Trots att pandemin fortfarande pågår står hälso- och sjukvården nu inför utmaningen att hantera pandemins konsekvenser, i form av bland annat omfattande rehabiliteringsbehov och uppdämda vårdbehov. Regeringen avser att fortsätta stödja regionerna i deras arbete och genomför därför en stor satsning på riktade insatser för att hantera de uppdämda vårdbehoven. Eftersom det finns regionala skillnader i omfattningen av uppdämda vårdbehov, liksom i möjligheten till insatser, behöver insatserna kunna variera mellan regionerna. En viktig del i satsningen är att stärka det hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbetet inom hälso- och sjukvården.

Socialstyrelsen får i uppdrag att fördela medel till regionerna för riktade insatser för att omhänderta de uppdämda vårdbehoven. Regionerna får använda medlen för att genomföra en eller flera av de insatser som presenteras i Tabell 1. Insatserna bygger på förslag från Socialstyrelsen som myndigheten presenterade i rapporten Uppdämda vårdbehov – Analys och förslag till insatser, i oktober 2021. Socialstyrelsen får, utöver den beskrivning av insatserna som finns i rapporten, ange ytterligare anvisningar om insatsernas innebörd. Vid genomförandet av insatserna bör särskilt fokus ligga på de grupper som har störst behov av insatser både medicinskt och socioekonomiskt.

Tabell 1. Insatser som regionerna får använda medlen till.¹

Hälsofrämjande och rehabilitering	<ul style="list-style-type: none">• Riktade hälsosamtal
Nära vård	<ul style="list-style-type: none">• Mobila team som uppsöker patienten i hemmet• Direktkonsultation
Patientinflytande	<ul style="list-style-type: none">• Webbtidbok och kapacitetsplanering som möjliggör för patienter och anhöriga att direkt boka, av eller omboka besök• Vårdlotsar som arbetar primär för att hjälpa patienter med vård inom vårdgarantin
Kapacitetsstyrning	<ul style="list-style-type: none">• Regiongemensam kvalitetssäkring av inflödet och visualisering av gapet mellan behov, produktion och kapacitet

- Identifiering av gemensamma komponenter i olika regionala modeller för produktions- och kapacitetsstyrning
- Regiongemensam produktions- och kapacitetsplanering
- Regionövergripande upphandlingar av privata vårdgivare

Kunskapsstyrning

- Uppföljning av nationella riktlinjer och riktade informationsinsatser till vård för kroniskt sjuka

¹ Baseras på Socialstyrelsens förslag i *Uppdämda vårdbehov – Analys och förslag till insatser*, 2021.

Regionerna ska senast den 30 januari 2023 lämna en redovisning till Socialstyrelsen av hur de har använt medlen samt resultat av genomförda insatser. Socialstyrelsen får ange ytterligare administrativa villkor och villkor för återrapportering för statsbidraget. Medel som regionerna inte har förbrukat eller använt i enlighet med villkoren för bidraget under 2022 ska återbetalas till Socialstyrelsen.

På regeringens vägnar

Lena Hallengren

Sara Tunlid

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM
 Finansdepartementet/BA, OFA K
 Kammarkollegiet
 Sveriges Kommuner och Regioner

Bilaga. Fördelning av 1 997 500 000 kronor efter invånare per region
(1 november 2021).

Region	Befolkning	Fördelade medel
Blekinge	158 999	30 412 474
Dalarna	288 164	55 118 460
Gotland	60 972	11 662 396
Gävleborg	287 873	55 062 799
Halland	339 903	65 014 818
Jämtland Härjedalen	131 914	25 231 800
Jönköping	366 840	70 167 182
Kalmar	246 989	47 242 728
Kronoberg	203 243	38 875 228
Norrbottn	249 752	47 771 219
Skåne	1 400 973	267 970 580
Stockholm	2 411 859	461 327 417
Sörmland	301 382	57 646 728
Uppsala	394 154	75 391 657
Värmland	283 169	54 163 043
Västerbotten	274 533	52 511 196
Västernorrland	244 223	46 713 662
Västmanland	278 721	53 312 254
Västra Götaland	1 743 304	333 449 813
Örebro	306 688	58 661 631
Östergötland	469 445	89 792 915
Summa	10 443 100	1 997 500 000 kr